Праваабарончы весьнік

красавік 2011

Магілёўскі праваабарончы інфармацыйны бюлетэнь

ДАСТОЙНАЕ ВЫЙСЦЕ ДЛЯ ЎЛАДАЎ — ВЫЗВАЛІЦЬ УСІХ

Валянцін Стэфановіч - не толькі змагар за правы чалавека, але і высакакласны юрыст. З праваабарончай арганізацыяй «Вясна-96» (цяпер «Вясна») пачаў супрацоўнічаць яшчэ студэнтам, а ў 1998 годзе перайшоў туды на сталую працу. Прапануем увазе чытачоў яго інтэрв'ю карэспандэнту нашай газеты Аляксандра Тамковіча.

Пачну з таго, што я зараз шкадую, што не зрабіў гэта інтэрв'ю раней. І зусім не таму, што нічога не чуў аб адным з самых прыкметных праваабаронцаў сучаснай Беларусі. Проста да гэтага часу не прадастаўлялася магчымасці запісаць нашу гутарку на дыктафон. А пашкадаваў таму, што Валянцін Стэфановіч апынуўся не толькі традыцыйным «змагаром» за правы чалавека, колькасць якіх расце ў зваротнай прапарцыянальнасці да колькасці гэтых самых правоў (чым менш іх становіцца, тым больш жадаючых нас абараняць), але і высакакласным юрыстам. А яшчэ - разумным чалавекам.

Нарадзіўся ён у Менску, скончыў юрыдычны факультэт з чырвоным дыпломам. Прычым зрабіў гэта пасля службы ў войску, так як, скончыўшы школу, адразу нікуды не паступіў. Дарэчы, прызываўся В. Стэфановіч на вайсковую службу яшчэ ў часы СССР, а звальняўся ў запас зусім у іншай дзяржаве, бо служыць яму давялося з 1990 па 1992 гады.

Перыяд свабоды тых гадоў, як вядома, доўжыўся нядоўга. З праваабарончай арганізацыяй «Вясна-96» (цяпер «Вясна») ён пачаў супрацоўнічаць яшчэ студэнтам, а ў 1998 годзе перайшоў сюды на сталую працу. За гэта час паспеў паўдзельнічаць у стварэнні «Маладога Фронту» і нават быў адным з намеснікаў яго сустаршыні, а таксама папрацаваць юрысконсультам на Мінскім падшыпнікавым заводзе.

- Якая сітуацыя, на ваш «праваабарончы» погляд, сёння склалася ў Беларусі?

- Пасля 19 снежня яна вельмі моцна змянілася. У параўнанні з тым, што мы назіралі два папярэдніх гады, адбыўся вельмі моцны адкат назад. Канец 2008 года, увесь 2009-ы і перыяд да 19 снежня 2010 года - гэта час, калі ўлады праводзілі палітыку



Валянцін Стэфановіч

лібералізацыі.

Калі глядзець у мінулае з пазіцый сённяшняга дня, становіцца абсалютна зразумелым, што ўся яна зводзілася толькі да зніжэння ўзроўню рэпрэсій. Ніякіх сістэмных зменаў мы, на жаль, не ўбачылі, хаця менавіта яны маглі сведчыць аб тым, што Беларусь сапраўды імкнецца да прадэклараванай мэты. І што працэс гэты становіцца незваротным. Сітуацыя змянілася да горшага.

Ўлады вярнуліся да найбольш жорсткай, рэпрэсіўнай формы сваіх паводзінаў у кіраванні краінай. Такой колькасці палітвязняў за усе 13 гадоў маёй праваабарончай дзейнасці яшчэ не было! Пасля 19 снежня 2010 года ўпершыню ў гісторыі Беларусі былі ўзбуджаныя крымінальныя справы па артыкуле 293 КК РБ. Раней падобнай практыкі не існавала.

Дарэчы, адкат у мінулае назіраецца не толькі ў палітычнай сферы. Можна ўзгадаць (нягледзячы на афіцыйнае адмежаванне) і «чорныя спісы» музыкаў, іншых непажаданых ўладзе дзеячаў культуры, і незаконнае звальненне з працы за іншадумства, і выключэнні з ВНУ. Усё гэта сведчыць аб тым, што адкат вельмі сур'ёзны, ён закрануў усе сферы нашага жыцця.

- Пасля 19 снежня некалькі тыдняў запар адбываліся арышты іператрусы. Цяпер пачаліся судовыя працэсы, і ўжо прагучалі першыя прысуды. Якое пра іх ўражанне ў юрыста і праваабаронцы?

- На многіх з іх я быў асабіста. Мы адсочваем іх уважліва. Першая выснова (пра што неаднаразова заяўлялася) - мая нязгода з тым, што гэтыя падзеі класіфікуюцца як масавыя беспарадкі. Зыходзячы з артыкула 293 КК, пад такімі маецца на ўвазе сукупнасць дзеянняў - «падпалы, пагромы, супраціў супрацоўнікам міліцыі пры знішчэнні маёмасці і гвалце над асобай». Падкрэсліваю, менавіта сукупнасць гэтых дзеянняў, таму што Крымінальны кодэкс у дадзеным выпадку не кажа пра тое, што магчыма нешта адно. У артыкуле няма слоў «альбо», «ці», гэта значыць пералік ідзе праз коску.

Другое. Маштабнасць. Калі браць тыя ж пагромы, то тут маецца на ўвазе дзеянні агалцелага шматлікага натоўпу, якія носяць характар гвалту над асобай, значнае прынясенне шкоды якой-небудзь маёмасці, працягласць па часе і г.д. Усяго гэтага, на наш погляд, няма.

Так, па відэа- і іншых матэрыялах следства відаць, як нейкая нязначная частка грамадзян (дэманстрантаў ці не) здзяйсняе актыўныя дзеянні, якія можна расцэньваць як парушэнне правапарадку, але ў любым выпадку гэта не ёсць «масавыя беспарадкі». На праведзеных ўжо судах тыя ж супрацоўнікі міліцыі паказалі, што на ганку Дома ўраду было ад 30 да 40 чалавек. Гэта з улікам журналістаў, што там знаходзіліся. Гэта значыць сапраўдная колькасць «пагромшчыкаў» у рэальнасці каля 20. У параўнанні з дзесяткамі тысяч дэманстрантаў, якія стаялі на плошчы, гэта вельмі нязначная колькасць.

Гэта наводзіць на пэўныя разважанні. Перш за ўсё, на пытанне аб тым, чаму органы правапарадку не спынілі беспарадкі адразу? Для той канцэнтрацыі міліцыянтаў, якая тады была на плошчы Незалежнасці, справіцца з задачай было лягчэй, чым чыхнуць.

Але ж артыкул да «пагромшчыкаў» ужываецца вельмі цяжкі, з сур'ёзнымі санкцыямі. Яе першая частка прадугледжвае пакаранне ад 5 да 15 гадоў пазбаўлення волі, другая – ад 3 да 8 гадоў. Такім чынам, адказнасць не абы-якая. Працэсы ж праходзяць, мякка кажучы, у хуткім тэмпе. Справу першага абвінавачанага Парфянкова суд разглядаў ўсяго адзін

Працяг на стар. 2

ТЫДЗЕНЬ СУДОВАЙ РАСПРАВЫ

Суды Менска цягам апошняга тыдня красавіка будуць загружаныя разглядам крымінальных справаў па абвінавачванні ўдзельнікаў акцыі пратэсту ў Менску 19 снежня 2010 года ў арганізацыі і ўдзеле ў масавых беспарадках, а таксама ў арганізацыі і падрыхтоўцы дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак, альбо актыўным ўдзеле у іх.

26 красавіка суд Першамайскага раёна Менска (суддзя Тацяна Рывінская) разгледзіць крымінальную справу **Зміцера Бандарэнкі**, які абвінавачваецца па частцы 1 артыкула 342 Крымінальнага кодэксу (арганізацыя і падрыхтоўка дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак, альбо актыўны ўдзел у іх).

27 красавіка, 10-00. Суд Партызанскага раёна Менска (суддзя Наталля Чацвертаковa): крымінальныя справы **Андрэя Саннікава** (ч.1 арт.293 КК (арганізацыя масавых



Фота: svaboda, org (RFE/RL)

Андрэя Саннікава з былых кандыдатаў у прэзідэнты будуць судзіць першым

беспарадкаў), **Іллі Васілевіча**, **Алега Гнедчыка**, **Фёдара Мірзаянава** і **Уладзіміра Яроменкі.**

27 красавіка, 11-00. Суд Кастрычніцкага раёна Менска (суддзя Ала Булаш): крымінальныя справы **Уладзіміра Хамічэнкі**, **Дзмітрыя Дразда**, **Алеся Кіркевіча**, **Андрэя Пратасені** і **Паўла Вінаградава.**

Пачатак траўня. Суд Маскоўскага раёна Менска (суддзя Алена Шылько): крымінальныя справы **Дзмітрыя Дароніна**, **Сяргея Казакова**, **Уладзіміра Лобана**, **Віталя Мацукевіча**, **Яўгена Сакрэта**, **Алега Федаркевіча** (ч.2 арт.293 «Масавыя беспарадкі»).

Напачатку траўня ў судзе Заводскага раёну Менска суддзя Жана Брыхіна пачне разгляд крымінальных справаў **Ірыны Халіп**, **Паўла Севярынца**, **Сяргей Марцалева** (ч.1 арт.342 КК (арганізацыя і падрыхтоўка дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак, альбо актыўны ўдзел у іх), а ў судзе Фрунзенскага раёна Менска - крымінальных справаў **Уладзіміра Някляева**, **Віталя Рымашэўскага**, **Андрэя Дзмітрыева**, **Аляксандра Фядуты**, **Насты Палажанка** і **Сяргея Вазняка.** (ч.1 арт.342 КК (арганізацыя і падрыхтоўка дзеянняў, якія груба парушаюць грамадзкі парадак, альбо актыўны ўдзел у іх). Таксама неўзабаве ў судзе Ленінскага раёну Менска суддзя Людміла Грачова пачне разгляд крымінальных справаў **Мікалая Статкевіча**, **Дзмітрыя Уса**, **Андрэя Пазняка**, **Аляксандра Класкоўскага**, **Аляксандра Квяткевіча**, **Арцёма Грыбкова** і **Дзмітрыя Буланава.**

Дастойнае выйсце для ўладаў - вызваліць усіх

Заканчэнне. Пачатак на стар. 1

дзень. Так павінна быць толькі з нейкімі адміністрацыйнымі правапарушэннямі, і тое нязначнымі. Тут жа гаворка ідзе аб немалых тэрмінах пазбаўлення волі.

Доказаў, на мой погляд, у судзе важкіх не было. Сведак (супрацоўнікаў міліцыі), як і пацярпелых, - таксама. Адзінае, што зафіксавала відэаздымка: Парфянкоў штурхаў і наносіў ўдары па нейкіх драўляных канструкцыях, якімі былі перагароджаны пабітыя ўжо вокны і дзверы Дома ўрада. Пры гэтым у грамадзянскім пазове ў пераліку сапсаванай маёмасці ніякіх драўляных канструкцый няма. Там ёсць шкло, шклопакеты, восем метраў вадасцёкавай трубы і пяць кустоў ядлоўца. Пераканаўчых доказаў таго, што Парфянкоў непасрэдна здзяйсняў нейкія «масавыя беспарадкі», суду ніхто не прадставіў.

Што, зрэшты, не перашкодзіла даць яму чатыры гады. Атрымліваецца, што чалавека пакаралі толькі за тое, што ён быў раней судзімы. Менавіта гэта прагучала ў каментарах на судзе.

На мой погляд, па шэрагу справаў чыя-небудзь віна ў здзяйсненні злачынства, прадугледжанага часткай другой артыкула 293 КК, адсутнічае, таму што адсутнічае факт самога злачынства. Ніякіх доказаў «масавых беспарадкаў», паўтаруся, у судах прадстаўлена не было, бо іх не было на самой справе. Тое ж самае і з нагоды ўдзелу падсудных у нейкіх супрацьпраўных дзеяннях.

«Белыя ніткі» выглядалі так відавочна і тапорна, што неўзабаве ў судах пачалі з'яўляцца «пацярпелыя». Упершыню ў справе Гапонава-Брэуса, пазней у справе Мядзведзя і Ліхавіда. Усе без выключэння пацярпелыя – супрацоўнікі міліцыі. Спачатку іх было 15 чалавек, потым стала 29.

Дарэчы, з 29 пацярпелых па справе 20-гадовага Ліхавіда 22 належным чынам не зафіксавалі нанесеныя ім цялесныя пашкоджанні. Іншымі словамі, экспертыза не змагла ўстанавіць тое, што такавых мелі месца ... Як і вызначыць іх цяжар, спосабы нанясення і г.д., таму што гэтыя асобы не з'явіліся на адпаведны агляд судова-медыцынскай экспертызы. Шпіталь, у які яны звярнуліся ў ноч на 20 снежня 2010 года і наступныя суткі, не прадставіў на гэты конт ніякіх медыцынскіх дакументаў. Усе сцвярджэнні аб пашкоджаннях грунтуюцца толькі на запісах у журнале шпіталя. І ўсё.

Мусіць, камусьці вельмі хацелася даказаць, што меў месца нейкі гвалт. І такім чынам апраўдаць ўласныя дзеянні ...

Яшчэ адзін нюанс. Усе пацярпелыя з'явіліся ўжо пасля таго, як была скончана вытворчасць па справе. Раней яны там не фігуравалі.

Мы прынцыпова не згодныя з вылучэннем крымінальных справаў у асобную вытворчасць. Расследаванне па ім яшчэ не скончана, фактаў масавых беспарадкаў як такавых яшчэ не ўстаноўлена. Следства пакуль толькі вядзецца, а людзей ужо судзяць ...

Такое ўражанне, што ствараецца база, якая пазней дазволіць спасылацца на факты, устаноўленыя ў папярэдніх працэсах. Думаю, сэнс дзеянняў уладаў менавіта ў гэтым і заключаецца.

- А чаму некаторым з фігурантаў змякчылі абвінавачанні?

- У апошні час гэты пытанне мне задаюць часцей за ўсё.

У прынцыпе, крымінальнаму заканадаўству гэта не супярэчыць. Калі адсутнічаюць прыкметы масавых беспарадкаў, то абвінавачанні могуць быць перакваліфікаваныя ў хуліганства ці групавыя дзеянні, якія груба парушаюць грамадскі парадак. У гэтай частцы ніякіх прэтэнзій няма, але ўзнікаюць пытанні адносна раней вынесеных прысудаў. Напрыклад, відэаздымка не зафіксавала якіх-небудзь дзеянняў з боку Аляксандра Атрошчанкава, які атрымаў чатыры гады калоніі ўзмоцненага рэжыму. Як і ў Бреуса з Гапонавым. Яны знаходзіліся ў натоўпе і былі прызнаныя вінаватымі толькі за гэта ...

Вядома, новыя абвінавачанні, вылучаныя да асобных фігурантаў, больш мяккія. Акрамя трох гадоў зняволення пад вартай яны прадугледжваюць іншыя формы пакарання. Напрыклад, штрафы альбо «хімію». З чым канкрэтна звязана гэтая перакваліфікацыя, судзіць не бяруся, але, магчыма, гэта пагрозы з боку Еўрапейскага саюза і ЗША перайсці да больш сур'ёзных санкцыяў у адносінах да беларускіх уладаў. Можа быць, эканамічных.

Аднак перакваліфікацыя – толькі «фігавы лісток». Выглядае яна непераканаўча. Па-ранейшаму ёсць тыя, хто абвінавачваюцца ў арганізацыі і ўдзеле ў масавых беспарадках. Гэта Ус, Статкевіч, Саннікаў, Лябедзька і іншыя. Усім ім пагражаюць даволі сур'ёзныя тэрміны.

Нават калі ўсім тым, каму «змякчылі» абвінавачанне, суды вынесуць прысуды, не звязаныя з пазбаўленнем свабоды, па вялікім рахунку, беларускім уладам нічога гэта не дае.

Па маім глыбокім перакананні, у іх ёсць дастойны выхад са склаўшагася становішча: вызваліць усіх. Вельмі хочацца спадзявацца на тое, што ўлады выберуць менавіта яго.

Аляксандр Тамковіч

Пікеты ў Магілёве дазволеныя толькі на аддаленым стадыёне

Магілёўскія дэмакраты 18 красавіка падалі скаргу ў суд Ленінскага раёна Магілёва з нагоды забароны пікетаў, якія яны збіраліся правесці з 25 па 27 сакавіка. Сярод тых, хто падпісаўся пад заявай - намеснік старшыні Свабоднага прафсаюза Беларускага Юры Новікаў, юрысконсульт Свабоднага прафсаюза Беларускага Сяргей Фамін, лідэр Магілёўскай абласной арганізацыі БНФ «Адраджэньне» Зміцер Салаўёў і актывіст Беларускай партыі левых «Справядлівы свет» Анатоль Заўялаў.

Заяўнікі просяць прызнаць незаконным рашэнне кіраўніка справамі Магілёўскага аблвыканкама спадара Аўсеенкі аб адмове ў правядзенні пікетавання, прызнаць незаконным і адмяніць рашэнне Магілёўскага гарвыканкама «Аб масавых мерапрыемствах у горадзе Магілёве», вынесці прыватнае вызначэнне на адрас Магілёўскага гарвыканкаму з нагоды існуючай практыкі падпісання неналежнай службовай асобай рашэнняў па заяўках грамадзян аб правядзенні масавых мерапрыемстваў. Таксама зяўнікі просяць суд абавязаць Магілёўскі гарвыканкам надрукаваць у газеце «Веснік Магілёва» рашэнне суда пасля ўступлення яго ў законную сілу, а таксама абавязаць Магілёўскі гарвыканкам прадставіць у суд копіі і арыгіналы сваіх рашэнняў, а таксама рашэнняў адміністрацый Ленінскага і Кастрычніцкага раёнаў горада аб прадастаўленні месцаў для правядзення масавых мерапрыемстваў падчас адпаведных выбарчых кампаній 2010 года.

Праваабаронца Барыс Бухель лічыць, што рашэнне гарвыканкаму пярэчыць дзеючаму заканадаўству і ратыфікаванаму Беларуссю Міжнароднаму пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах.

– Нашыя чыноўнікі не зважаюць на Канстытуцыю і міжнародныя дакументы. Аднак у нашым заканадаўстве пазначана, што міжнародныя дакументы з'яўляюцца часткай нашага беларускага заканадаўства, - гаворыць праваабаронца, - паводле Канстытуцыі дзяржавай гарантуецца правядзенне свабоды ведаецца. Наяўнасць адзінай пляцоўкі для правядзення такога кшталту мерапрыемстваў для горада з амаль 360-тысячным насельніцтвам – нонсэнс, - гаворыць Барыс Бухель.

Нагадаем, што 13 магілёўскіх дэмакратаў падалі



Месца для пікетаў: падалей ад людзкіх вачэй

мітынгаў, вулічных шэсцяў, дэманстрацый і пікетавання, якія не парушаюць правапарадак і правы іншых грамадзян. Акрамя гэтага, - адзначае Барыс Бухель, - актывісты абскарджваюць незаконную адмову кіраўніка справаў Маггарвыканкама спадара Аўсеенкі. Ён, увогуле, не меў права разглядаць заяву і ставіць свой подпіс пад адказам, бо існуе закон «Аб масавых мерапрыемствах у Рэспубліцы Беларусь», дзе ў артыкуле 6 закона сказана, што толькі кіраўнік мясцовага выканаўчага і распарадчага органа, альбо яго намеснік маюць права разглядаць заявы аб правядзенні масавых мерапрыемстваў.

Праваабронца таксама падкрэслівае, што адзінае месца ў Магілёве для правядзення масавых мерапрыемстваў – стадыён па вуліцы Чалюскінцаў побач з былым палацам культуры завода штучнага валакна імя Куйбышава не адпавядае патрабаванням правядзення масавых мерапрыемстваў.

– Стадыён фактычна на ўскрайку горада. Побач з ім няма жылых дамоў – людзі там фактычна не ходзяць і праводзіць там любое масавае мерапрыемства не мае сэнсу, бо пра яго амаль ніхто не даізаяўку ў гарвыканкам на правядзенне пікетаў. Актывісты мелі намер з 25 па 27 сакавіка правесці тры пікеты. Мэтамі гэтых пікетаў было патрабаванне вызвалення экс-кандыдатаў у прэзідэнты Беларусі Міколы Статкевіча і Андрэя Саннікава, а таксама спынення крымінальнага пераследу ўсіх экс-кандыдатаў у прэзідэнты і актывістаў, якія былі арыштаваны за ўдзел у мірных акцыях пратэсту пасля выбараў 19 снежня 2010 года; патрабаванне правядзення расследвання па фактах фальсіфікацый прэзідэнцкіх выбараў; пратэст супраць ужывання катаванняў і бесчалавечнага абыходжання с затрыманымі і тымі, хто знаходзіцца пад хатнім арыштам; а таксама пратэст супраць пераследу актывістаў палітычных партый і грамадскіх арганізацый.

Актывісты прасілі гарвыканкам дазволіць правядзенне гэтых пікетаў на пляцоўцы каля Цэнтральнага дома быта, на «плошчы Зорак» і каля магілёўскай абласной управы КДБ, аднак у гэтым ім было адмоўлена.

«Праваабарончая хроніка»

Праваабарончы веснік. Магілёўскі праваабарончы інфармацыйны бюлетэнь. Распаўсюджваецца бясплатна. Наклад: 299 ас.